یادداشت

چالش ارزش‌افزوده در اقتصاد

مجید گودرزی
کارشناس اقتصاد

اکنون جنگ اقتصادی واضح‌ترین بخش جنگ‌های ایران است و بخش اصلی این جنگ، کاهش جذب سرمایه‌گذاری است. خروج سرمایه از کشور به‌واسطه شرکت‌های هرمی و ارزهای دیجیتال، سرمایه‌گذاری در بازارهایی که ارزش‌افزوده صفر دارند، مثل سپرده‌های بانکی، بازار طلا و فلزات گرانبها، بازار ارز و... نرخ بهره غیرمتعارف، تحریم سرمایه‌گذاری بین‌المللی، کاهش ارزش پول ملی، افزایش نقدینگی لجام‌گسیخته و... همگی از مواردی است که نشان می‌دهد عوامل زیادی برای جلوگیری از شکل‌گیری سرمایه‌گذاری در ایران وجود دارد.! این در حالی است که بخش سرمایه‌گذاری زیربنای اصلی تحول اقتصادی کشور به‌شمار می‌رود که متاسفانه در سال‌های اخیر دلایل متعددی منجر به بالارفتن ریسک سرمایه‌گذاری در ایران شده و سرمایه‌گذاران را با ابهام عدم‌صرفه اقتصادی مواجه کرده است.براساس اخبار منتشر شده اکنون بیش از ۶۰۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی در سپرده‌های بانکی با ارزش‌افزوده صفر مطلق رسوب شده است. باوجود بازدهی منفی، به‌خاطر سیاست‌گذاری‌های غلط در بخش تولید، مردم خواب پول در قالب سپرده‌های بانکی را به سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد اقتصاد ترجیح می‌دهند! مردم تصور می‌کنند با خواب پول در حساب‌های سپرده‌های بانکی، ارزش سرمایه‌های آنها حفظ می‌شود، اما باوجود تورم بیش از ۴۰ درصدی و سود بدون ریسک حدود ۲۳ تا ۲۶ درصدی، بازدهی واقعی آنها سالی ۱۴ تا ۱۷ درصد منفی است. رسوب همه پول‌های دنیا هم در بانک‌های ما حتی یک شغل هم ایجاد نخواهد کرد. بنابراین خواب نقدینگی در سیستم بانکی و عدم‌تزریق و سرمایه‌گذاری در تولید یک چالش بزرگ در اقتصاد ایران به‌شمار می‌رود. سرمایه اگر زایش نداشته باشد، در نهایت تبدیل به هزینه خواهد شد. سرمایه‌گذاری در بازارهای ارز و طلا به هر میزان که باشد، ممکن است بازدهی برابر با تورم داشته باشد، اما بدون شک ارزش‌افزوده صفر دارند. در ۳ سال گذشته در مقایسه با تورم سالانه، سرمایه‌گذاری در بازار ارز و طلا سالی حدود ۱۱ درصد بازدهی منفی داشته است. این خیال باطلی است که برای حفظ ارزش ثروت باید در این بازارها سرمایه‌گذاری کرد. بنابراین دولت باید تمام تلاش خود برای به گردش انداختن سرمایه‌ها به کار ببندد و سرمایه‌های راکد را جذب بخش تولید کند. در نگاهی دیگر، برخی کارشناسان معتقدند روی دیگر کاهش ارزش پول ملی، به سود صادرات است. به گفته این گروه، کاهش ارزش برابری پول ملی با ارز کشور مقابل به انضمام ارتقای کیفیت، می‌تواند زمینه گسترش صادرات را فراهم آورد. به‌علاوه اینکه هزینه‌های ریالی و درآمدهای دلاری فرصت خوبی برای تولید فراهم آورده‌اند، هرچند هزینه‌های تامین مالی، غیرمتعارف و غیرقابل‌رقابت است. از سوی دیگر، صادرکنندگان باید ملزم به بازتزریق ثروت برای جبران بخشی از کاهش قدرت خرید مردم شوند. افت بی‌سابقه بورس، پرداخت ریالی سپرده‌های ارزی، جذابیت‌های موهوم بازارهایی مثل ارزهای دیجیتال و... اعتماد عمومی را به بخش مهم بازار سرمایه از بین می‌برد. اکنون هیچ جایگزینی برای سرمایه‌گذاری هزاران هزار میلیارد تومانی سرمایه سرگردان نیست. بزرگ‌ترین هنر اقتصاددانان و مجریان در کشور می‌تواند بازگرداندن صرفه اقتصادی به اقتصاد و رهایی اقتصاد از ابربحران ارزش‌افزوده باشد. ارزش‌افزوده علت بسیاری از چالش‌های بزرگ اقتصادی دیگر مثل اشتغال، رکود، تورم، نقدینگی و... است. بدون شک چالشی بزرگ‌تر از بحران ارزش‌افزوده در کشور وجود ندارد. سرمایه‌گذاری روی پول به معنی نگهداری ریال، یک انحراف بزرگ در سرمایه‌گذاری کشور است. معافیت مالیاتی نگهداری ریال در حساب‌های بانکی و اخذ حداکثری مالیات و هزینه صدور مجوزها برای بخش تولید و سرمایه درگردش، نواختن ساز از سرگشاد آن است. این رویه باید برعکس شود. با این روند در حقیقت سود را جایگزین ارزش‌افزوده کرده‌ایم، اما کشورهایی مانند کره‌جنوبی، سنگاپور، ژاپن، چین و... به‌جای انباشت نقدینگی به تزریق آن در تولید روی آورده‌اند.

نگاه

غلامرضا انصاری:

اروپا در دوره ترامپ حاضر به همراهی با آمریکا علیه ایران نبود

یک فعال سیاسی اصلاح طلب اظهار داشت: با وجود همه نقدها به دولت آقای روحانی، آن دولت معتقد به تعامل جهانی بود، از این رو اروپا در طول دوره ریاست جمهوری ترامپ به هیچ وجه حاضر به همراهی با واشنگتن علیه تهران نشد. غلامرضا انصاری گفت: آقای روحانی حتی روزهای آخر ریاست جمهوری‌اش اعلام کرد «اگر اجازه داشته باشیم الان امکان احیای برجام وجود دارد» اما برخی از اطرافیان آقای رئیسی حتی کلمه کاش را اجرایی نکرده بودند، شعاری به موضوعات می‌نگریستند و تصور داشتند اگر دولت را تحویل بگیرند یا یکدستی به وجود آمده در حاکمیت می‌توانند یک شبه برگ برنده احیای برجام را در کارنامه خودشان ثبت کنند. وی افزود: در طول ۱۸ ماه اخیر نه تنها برجام احیا نشد بلکه امروز اروپا حتی جلوتر از آمریکا دنبال تشدید تحریم‌ها و ایجاد محدودیت‌های بیشتر مقابل تهران است. ما می‌توانیم در چارچوب عزت، حکمت و مصلحت با دنیا وارد مذاکره شویم. این توان و قابلیت را هم داریم که بتوانیم حق خودمان را پای میز مذاکره بگیریم. این تحلیلگر مسائل سیاسی تأکید کرد: وقتی مشکلات بالا برود حکایت از آن دارد که برخی مدیران در حوزه‌های اجرایی که سکان اداره کشور را به دست گرفتند و وضعیت سختی را برای زیست مردم پدید آوردند، وی عنوان کرد: امیدوارم فضای سیاسی کشور بازتر شود و برگزاری انتخابات رقابتی‌تر در دستور کار قرار گیرد تا اقتصاد به وضعیت اصلاح گام به گام اوضاع منتقل شود.

اسماعیل گرامی مقدم در گفت و گو با «آرمان ملی»:

اصلاحات در جریان اصلاح طلبی به بن بست رسیده است

چالش‌های امروز نتیجه مشارکت پایین مردم در انتخابات مجلس و ریاست جمهوری است

رضایت‌مندی مردم با بهبود شرایط اقتصادی فراهم می‌شود

مهم‌ترین اولویت حکمرانی باید لغو تحریم‌ها علیه ایران باشد

یکدست شدن حاکمیت ما را از شرایط بد به شرایط خوب نبرده است

«آرمان ملی» -احسان انصاری: آیا همان گونه که سیدمحمد خاتمی می‌گوید اصلاحات به معنای متداول و تجربه شده به بن‌بست خورده و یا آن گونه که قالیباف می‌گوید باید به سمت تغییر و تحول در مدیریت کشور و حکمرانی حرکت کرد؟ برای این تغییر به چه ابزارها و رویکردهایی نیاز داریم؟ آیا اراده‌ای برای این تغییر مشاهده می‌شود؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوالات با اسماعیل گرامی مقدم، قائم‌مقام حزب اعتماد ملی گفت‌وگو کرده است. گرامی مقدم معتقد است: «اینکه اصلاح‌طلبان در قدرت حضور ندارند و از سوی دیگر سیاست‌ها و برنامه‌های آنها در جامعه اجرا نشده به معنای این است که اصلاحات هم در روش‌ها و کارکردها به بن‌بست خورده است. یکدست شدن حاکمیت باعث عبور از شرایط بد به شرایط خوب نشده است. این به معنای این است که اصلاحات به بن‌بست خورده است. پیشنهاداتی که آقای خاتمی داده‌اند می‌تواند حاکمیت را در مسیر اصلاح و پیشرفت قرار بدهد. برخی که مسیر اصلاحات قبول ندارند به خیابان‌ها می‌آیند و در مسیر براندازی حرکت می‌کنند. این در حالی است که جریان اصلاحات دارای چارچوب فکری و نظری است. ما هنوز هم بر این باور هستیم که هیچ راهی به جز اصلاح برخی ساختارها برای رسیدن به حکمرانی خوب وجود ندارد». در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

اصولگرایان به محوریت محمدباقر قالیباف خواستار تغییر و تحول در مدیریت کشور و حکمرانی خوب در کشور هستند. آیا این جریان از ظرفیت ایجاد تغییر برخوردار است؟

با توجه به اتفاقاتی که در پنج ماه گذشته رخ داد باید بپذیریم که در برخی رویه‌های حکمرانی خوب باید تجدید نظر کنیم. به همین دلیل هر گروه و جریانی به هر نامی اعم از حکمرانی نو، حکمرانی اصلاح طلبانه و حکمرانی خوب و یا هر واژه‌ای که به آن اطلاق شود باید در راستای تغییرات حرکت کند. نکته مهم این است که این تغییرات باید در جامعه باشد و جامعه آن را به خوبی احساس کند. جامعه باید احساس کند حکمرانی در راستای اصلاح امور در حال انجام شدن است. تفاوتی ندارد که این موضوع توسط چه کسی بیان شود. با این وجود آقای خاتمی به عنوان فردی که رئیس دولت اصلاحات بوده و همواره بر مبنی اصلاح طلبی تأکید کرده اگر در شرایط کنونی به موضوع اصلاح حکمرانی اشاره می‌کند برای جامعه پذیرش بیشتری دارد. این در حالی است که مردم خاطرات خوبی در زمینه اقتصادی و دیپلماسی از دوران ریاست جمهوری آقای خاتمی دارند. وی در بیانیه‌ای که به مناسبت پیروزی انقلاب دیروز به ۱۵ بند اصلاحی اشاره کرده‌اند که تحقق این موارد می‌تواند به بهبود شرایط کمک کند. من معتقدم مواردی که آقای خاتمی در بیانیه خود اشاره کرده تحقق یافتنی است. برخی در کوتاه مدت، برخی میان مدت و برخی بلندمدت قابل تحقق خواهد بود. اجرا شدن این برنامه‌ها نیز حرکتی خوب به‌شمار می‌رود.

رضایت‌مندی مردم در چه شرایطی فراهم می‌شود؟ آیا لوازم و رویکردهای مناسب در این زمینه وجود دارد؟

مهم‌ترین عاملی که می‌تواند شرایط رضایت‌مندی مردم را به وجود بیاورد، بهبود وضعیت معیشتی مردم است. حاکمیت باید رویکردی را در پیش بگیرد که زندگی مردم از نظر اقتصادی راحت‌تر شود و مردم بتوانند با کیفیت بهتری زندگی کنند. امروز مردم در زندگی عادی خود مشکل دارند و در امور روزمره با چالش‌هایی مواجه هستند. اینکه میزان تورم در کشور به یکباره به ۵۵ درصد و ۶۰ درصد می‌رسد به معنای این است که مردم زندگی راحتی ندارند و با مشکل مواجه هستند. باید زندگی با کیفیت را به مردم برگرداند. راه برگرداندن آن به مردم به وجود آوردن اقتصاد پایدار است. رسیدن به اقتصاد پایدار نیز مستلزم وجود سیاست پایدار و دیپلماسی مبتنی بر تعامل با جهان است. در شرایطی که کشور با تحریم مواجه است نمی‌توانیم رشد اقتصادی بالایی داشته باشیم. وقتی از رشد اقتصادی و افزایش ارزش پول ملی صحبت می‌کنیم باید بتوانیم اقتصاد کشور را ساماندهی کنیم. موضوع حکمرانی خوب و نو نیز اتفاق عجیب و غریبی نیست و فرمول مشخصی دارد. در این فرمول ابتدایی‌ترین مفاهیم اقتصادی وجود دارد که اگر کشورها به آن توجه کنند می‌توانند به سمت حکمرانی خوب حرکت کنند. در شرایط کنونی که با وضعیت اعوجاجات ارزی مواجه هستیم همه ما می‌دانیم که کسر بودجه دولت‌ها نقش اصلی را در ایجاد تورم در کشور ایفا می‌کند. هنگامی که نفت و کالا به کشورهای دیگر می‌فروشیم اما امکان بازگشت ارز آن به کشور به سختی وجود دارد خزانه خالی می‌شود. مصرف کنندگان ارز برای تولید کالا ناگزیر به خرید ارز گران قیمت هستند. این وضعیت ارزش قیمت کالا را در داخل کشور افزایش می‌دهد. در چنین شرایطی قیمت کالاهای دیگر نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد و افزایش پیدا می‌کند. حقوق بگیران و مزدبگیران نیز از جمله مهم‌ترین افرادی هستند که تحت تأثیر کاهش ارزش پول ملی قرار می‌گیرند و احساس فقر می‌کنند. در کنار این احساس فقر این افراد به طبقات پایین‌تر اجتماعی رانده می‌شوند.

شما تغییر برخی رویکردها در زمینه سیاست خارجی را برای تغییر شرایط اقتصادی و معیشتی مردم کلیدی می‌دانید؟

بله! این اتفاق رخ بدهد برای کشور بهتر است. ما باید به سمتی حرکت کنیم که با جهان رابطه خود را بهبود ببخشیم. تحریم‌ها آثار زیانباری روی اقتصادی کشور گذاشته است. از سوی دیگر پرونده هسته‌ای ایران باید هر چه زودتر حل شود. در شرایط کنونی باید لغو تحریم‌ها به مهم‌ترین اولویت حکمرانی کشور تبدیل شود. اگر تحریم‌ها لغو شود وضعیت اقتصادی کشور بهبود پیدا می‌کند و رضایتمندی به کشور بازمی گردد. در شرایط کنونی مردم با مشکلات متعددی مواجه هستند. پس از مشکلات اقتصادی مشکلات اجتماعی و سیاسی نیز باید حل شود. در زمینه سیاسی و اجتماعی برخی قوانین ما باید اجرا شود و در مقابل برخی نیز باید اصلاح شود. برخی مسائل نیازمند قوانین عادی است. به هر حال موضوعاتی مانند ترکیب مجالس مورد نقد برخی نخبگان کشور قرار داشته است. در اغلب مجالس در کشورهای دیگر از تخصص‌های گوناگون در مجالس استفاده می‌شود.

> **چین کمونیست که براساس اقتصادی و کمونیستی و سوسیالیستی به این سطح از توسعه اقتصادی دست پیدا نکرده و بلکه با عبور از اقتصاد سوسیالیستی به این مرحله رسیده است. در شرایط کنونی اقتصادی این کشور سرمایه‌داری است. این به معنای این است که چین از برخی مسائل برای توسعه و عبور کرده است**

> **مهم‌ترین عاملی که می‌تواند شرایط رضایتمندی مردم را به وجود بیاورد بهبود وضعیت معیشتی مردم است. حاکمیت باید رویکردی را در پیش بگیرد که زندگی مردم از نظر اقتصادی راحت‌تر شود و مردم بتوانند باکیفیت بهتری زندگی کنند. امروز مردم در زندگی عادی خود مشکل دارند و در امور روزمره با چالش‌هایی مواجه هستند**

آیا شرایط و فضا برای چنین تغییراتی در کشور وجود دارد؟

تغییرات در این سطح می‌تواند اعتماد را بیشتر کند. در واقع با چنین رویکردهایی می‌توان مردم را به مشارکت بیشتر در انتخابات تشویق کرد. قرار نیست از این مسائل عدول کرد و شاید لازم باشد روی برخی مواضع ایستادگی کرد. چین که براساس اقتصادی کمونیستی و سوسیالیستی به این سطح از توسعه اقتصادی دست پیدا نکرده و بلکه با عبور از اقتصاد سوسیالیستی به این مرحله رسیده است. در شرایط کنونی اقتصادی این کشور سرمایه‌داری است. این به معنای این است که چین از برخی مسائل برای توسعه و پیشرفت خود عبور کرده است. عنوان مثال حکومت از مسأله قانونی ماهواره عبور کرده و با وجود اینکه امروز ماهواره از نظر قانونی ممنوع است اما برخی از آن استفاده می کنند. ما باید بپذیریم که جامعه در حال تغییر است. مهم‌ترین اتفاقی که باید در این زمینه رخ بدهد اصلاح برخی رویه‌های حکمرانی است. اصلاح نیز به معنای کنار گذاشتن سیاست‌هایی است که اشتباه هستند. این موضوع کمترین هزینه را برای هر نظام سیاسی ایجاد می‌کند. هر نظام سیاسی که دست به اصلاح بزند هم به سود خود نظام است هم به سود مردم. در شرایط کنونی امکان دوقطبی شدن جامعه وجود دارد.

در شرایط دوقطبی شدن جامعه چگونه می‌توان به سمت حکمرانی خوب پیش رفت؟

حرکت به سمت اصلاح باید توسط حاکمیت صورت بگیرد. حاکمیت مسئولیت دارد. مسئولیتی که حاکمیت با توجه به قدرت و امکاناتی که در اختیار دارد هم تراز با برخی معترضین نیست. معترضانی که در خیابان‌ها حضور پیدا می‌کنند جوان هستند و سن زیادی ندارند اما احساس ناامیدی می‌کنند. اتفاقاتی که در ماه‌های اخیر در کشور رخ داده باعث فشارهای بیشتر بین‌المللی به کشور شده که این موضوع می‌تواند در آینده چالش‌هایی به وجود بیاورد. امروز مسائل بین ایران و آمریکا پیچیده تر از گذشته شده است. این وضعیت بین ایران و کشورهای اروپایی نیز به وجود آمده است. نکته مهم این است که در مسیر رسیدن به حکمرانی خوب باید نگاه داخلی تغییر کند. در چنین شرایطی است که نگاه کشورهای دیگر نیز به حاکمیت در ایران تغییر می‌کند. اتفاقات چند ماه اخیر و چالش‌هایی که امروز کشور با آن مواجه است نتیجه شرایط انتخابات مجلس و ریاست جمهوری است که با مشارکت پایینی برگزار شد.

> **هر گروه و جریانی به هر نامی اعم از حکمرانی نو، حکمرانی اصلاح طلبانه و حکمرانی خوب و یا هر واژه‌ای که به آن اطلاق شود باید در راستای تغییرات حرکت کند. نکته مهم این است که جامعه باید احساس کند. نکته مهم این است که این تغییرات باید در جامعه باشد و جامعه آن را به خوبی احساس کند. جامعه باید احساس کند حکمرانی در راستای اصلاح امور در حال انجام شدن است. تفاوتی ندارد که این موضوع توسط چه کسی بیان شود**

آقای خاتمی در بیانیه‌ای که به مناسبت پیروزی انقلاب صادر کردند از به بن‌بست رسیدن اصلاحات سخن گفتند. منظور از این بن‌بست در درون جریان اصلاحات چیست؟

اینکه اصلاح‌طلبان در قدرت حضور ندارند و از سوی دیگر سیاست‌ها و برنامه‌های آنها در جامعه اجرا نشده به معنای این است که اصلاحات هم در اصلاح ساختارهای و هم در روش‌ها و کارکردها به بن‌بست خورده است. یکدست شدن حاکمیت باعث عبور از شرایط بد به شرایط خوب نشده است. پیشنهاداتی که آقای خاتمی داده‌اند می‌تواند حاکمیت را در مسیر اصلاح و پیشرفت قرار بدهد. برخی که مسیر اصلاحات قبول ندارند به خیابان‌ها می‌آیند. این در حالی است که جریان اصلاحات دارای چارچوب فکری و نظری است. ما هنوز هم بر این باور هستیم که هیچ راهی به جز اصلاح برخی ساختارها برای رسیدن به حکمرانی خوب وجود ندارد. وی اضافه کرد: ما باید بپذیریم که جامعه در حال تغییر است. حرکت به سمت اصلاح باید توسط حاکمیت صورت بگیرد. حاکمیت مسئولیت دارد. مسئولیتی که حاکمیت با توجه به قدرت و امکاناتی که در اختیار دارد هم تراز با برخی معترضین نیست. معترضانی که در خیابان‌ها حضور پیدا می‌کنند جوان هستند و سن زیادی ندارند اما احساس ناامیدی می‌کنند. اتفاقاتی که در ماه‌های اخیر در کشور رخ داده باعث فشارهای بیشتر بین‌المللی به کشور شده که این موضوع می‌تواند در آینده چالش‌هایی به وجود بیاورد. امروز مسائل بین ایران و آمریکا پیچیده تر از گذشته شده است. این وضعیت بین ایران و کشورهای اروپایی نیز به وجود آمده است. نکته مهم این است که در مسیر رسیدن به حکمرانی خوب باید نگاه داخلی تغییر کند. در چنین شرایطی است که نگاه کشورهای دیگر نیز به حاکمیت در ایران تغییر می‌کند. اتفاقات چند ماه اخیر و چالش‌هایی که امروز کشور با آن مواجه است نتیجه شرایط انتخابات مجلس و ریاست جمهوری است که با مشارکت پایینی برگزار شد.

آقای خاتمی در بیانیه‌ای که به مناسبت پیروزی انقلاب صادر کردند از به بن‌بست رسیدن اصلاحات سخن گفتند. منظور از این بن‌بست در درون جریان اصلاحات چیست؟

اینکه اصلاح‌طلبان در قدرت حضور ندارند و از سوی دیگر سیاست‌ها و برنامه‌های آنها در جامعه اجرا نشده به معنای این است که اصلاحات هم در اصلاح ساختارهای و هم در روش‌ها و کارکردها به بن‌بست خورده است. یکدست شدن حاکمیت باعث عبور از شرایط بد به شرایط خوب نشده است. پیشنهاداتی که آقای خاتمی داده‌اند می‌تواند حاکمیت را در مسیر اصلاح و پیشرفت قرار بدهد. برخی که مسیر اصلاحات قبول ندارند به خیابان‌ها می‌آیند. این در حالی است که جریان اصلاحات دارای چارچوب فکری و نظری است. ما هنوز هم بر این باور هستیم که هیچ راهی به جز اصلاح برخی ساختارها برای رسیدن به حکمرانی خوب وجود ندارد. وی اضافه کرد: ما باید بپذیریم که جامعه در حال تغییر است. مهم‌تر از همه آنکه چین در مذاکره بر سر توافق هسته‌ای ایران و مذاکرات برای احیای آن شرکت کرد.

حفاظت از منافع چین

بنابراین، منافع چین در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و همچنین تمایل آن کشور به حفاظت از آن به طرز چشمگیری افزایش یافته است. آشکارترین مورد سی‌وپنج هزار شهروند چینی هستند که در جریان موج بلند بهار عربی در لیبی گرفتار شده و در معرض خطر قرار گرفتند. به رغم آن که مقام‌های چینی گزارش‌ها مبنی بر برنامه‌ریزی ارتش آزادیبخش خلق چین در خلیج فارس و عمان برای ایجاد پایگاه‌های نظامی را تکذیب کرده‌اند پنتاگون اشاره کرده که عمان، بحرین، عربستان سعودی، ایران و یمن در زمره کشورهایی هستند که چین به دنبال توسعه همکاری‌های نظامی خود با آنان است. اگرچه ارقام به وضوح نشان می‌دهند که کشورهای منطقه تسلیحات ساخت غرب را ترجیح می‌دهند مصادرات تسلیحات چین به آن کشورها نیز افزایش یافته است. چین در سالیان اخیر علاوه بر ارتقای توانایی‌های موشکی خود چین کشوری پیشرو در توسعه پهپادی محسوب می‌شود و به تدریج در حال ورود به بازار پهپادها با موتورهای تولید داخل کشور است. در ماه مارس گذشته، تولید کنندگان سعودی و چینی توافق نامه‌ای را امضا کردند تا اولین کارخانه تولید پهپاد چینی در عربستان سعودی افتتاح شود. کارشناسان در چین و خاورمیانه آکنون استدلال می‌کنند که میزان مشارکت در برخی از این جبهه‌ها تا کافی است و از کشور می‌خواهند تا قدرت ملی فراگیر تر افزایش یافته و با حضور سیاسی و امنیتی بیش‌تر تطبیق دهد. ذی معتقد است که جهان در حال «تغییرات بزرگی است که در طول یک قرن دیده نشده است.» او معتقد است با شرق رو به رشد و غرب رو به زوال است و باور دارد که «زمان و شتاب در کنار ما (چین) است.»

راه حل چین برای وضعیت امنیتی در خلیج فارس

همانند منازعه اسرائیل و فلسطین «مفهوم امنیتی جدید» چین هیچ جایگزین مناسبی برای بازارندگی یکپارچه ایالات متحده در خلیج فارس ارائه نمی‌دهد. چین تنها پیشنهاد میزبانی گفت‌وگوی چند جانبه بین ایران و کشورهای خلیج فارس را مطرح کرده است. در واقع، این طرح حتی نکات تازه‌ای نیست. شی چین پینگ در سخنرانی سال ۲۰۱۸ میلادی در هشتمین مجمع همکاری چین و کشورهای عربی (CASCF) ابتدا به طور علنی چارچوب امنیتی ایالات متحده را طرفین عرب را به چالش کشید. او ایده خود مبنی بر «امنیتی مشترک، جامع، همکاری و پایدار» را مطرح کرد. یک سال پس از آن وانگ یی با پیشنهاد یک مجمع منطقه‌ای برای گفتوگو (بر اساس پیشنهاد روسیه) در هفتادوچهارمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد آن را ملموس‌تر ساخت. چین معماری ایالات متحده را با دیدگاه خود در مورد «امنیت مشترک» مقایسه می‌کند. حمایت چین از شریک نامحدود خود یعنی روسیه در مورد حمله علیه اوکراین بی شباهت به حمایت آن کشور در قبال برنامه صلح آمیز هسته‌ای ایران نیست.

نگره

معماری امنیتی جدید چین برای خاورمیانه

با تمام قوا بی‌طرف

چین روابط استراتژیک خود را تقویت کرده و همکاری‌های خود را با سرمایه گذاری هنگفت در پروژه‌های محلی ابتکار عمل کمربند و جاده (BRI) و همچنین زیرساخت‌ها و فناوری‌های آینده گسترش داده و با انجام این کار به دنبال ادغام بیشتر استراتژی توسعه هر کشور با استراتژی خود است. اگرچه چین در حال حاضر فاقد ظرفیت برای جایگزینی شبکه‌های بازدارندگی و اتحاد یکپارچه دیرینه ایالات متحده است اما ابتکار عمل‌های جدید آن کشور را نباید نادیده گرفت.

گسترش منافع چین در خاورمیانه

اختلال در جریان جهانی انرژی که پس از حمله روسیه به اوکراین رخ داد بر اهمیت استراتژیک انرژی سنتی افزوده است. در این میان جهان عرب اهمیت خاصی برای چین دارد چرا که واردات انرژی از کشورهای عربی توسط چین از سال ۱۹۹۳ میلادی افزایش یافته است. چین همچنان بزرگ‌ترین مصرف کننده سوخت‌های فسیلی در جهان است و بیش از ۷۰ درصد نفت و ۴۰ درصد گاز طبیعی مورد نیاز خود را وارد می‌کند. درست پیش از سفر ماه دسامبر سال ۲۰۲۲ میلادی «شی جین پینگ» رئیس جمهور چین به عربستان سعودی، یک کی فارداد ۲۷ ساله به ارزش ۶۰ میلیارد دلار برای تامین سالانه چهار میلیون تن گاز طبیعی مایع با ریاض را به امضا رساند. با این وجود، در یک دهه گذشته منافع چین در خاورمیانه بسیار فراتر از امنیت انرژی رشد کرده است. چین از سال ۲۰۲۰ میلادی بزرگ‌ترین شریک تجاری جهان عرب بوده و در سال ۲۰۲۱ بیش از ۳۳۰ میلیارد دلار تجارت دو طرفه با کشورهای عربی داشته است. اگرچه روند صعودی این تجارت به شدت کاهش یافته و جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی چین از سال ۲۰۰۹ میلادی تاکنون در حدود ۵۵ میلیارد دلار باقی مانده است. توافق نامه بیست و پنج ساله‌ای که چین و ایران در مارس ۲۰۲۱ میلادی به عنوان بخشی از مشارکت راهبردی جامع امضا کردند جنجال زیادی را در غرب به راه انداخت. با این وجود، طی سالیان متمادی چین گفتار دادهای مشارکت‌های استراتژیک مشابهی را با ۱۲ کشور عربی خاورمیانه و شمال آفریقا امضا کرده و روابط صمیمانه بی نظیری با تمام بازیگران منطقه ای دارد. چین همواره مراقب بوده تا توازن مثبت در تعامل با کشورهای منطقه یعنی «عدم انتخاب یک طرف در مقابل طرف دیگر» و یا عدم «دشمن تراشی» را رعایت نماید. همچنین، چین به عدم «مداخله» در امور داخلی کشورهای منطقه‌ای توجه داشته است. با این وجود، چین از خود تمایل فزاینده‌ای برای مشارکت در میانجی‌گری اختلافات در عراق، لیبی، سودان، یمن و درگیری اسرائیل و فلسطین نشان داده است. مهم‌تر از همه آنکه چین در مذاکره بر سر توافق هسته‌ای ایران و مذاکرات برای احیای آن شرکت کرد.

حفاظت از منافع چین

بنابراین، منافع چین در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و همچنین تمایل آن کشور به حفاظت از آن به طرز چشمگیری افزایش یافته است. آشکارترین مورد سی‌وپنج هزار شهروند چینی هستند که در جریان موج بلند بهار عربی در لیبی گرفتار شده و در معرض خطر قرار گرفتند. به رغم آن که مقام‌های چینی گزارش‌ها مبنی بر برنامه‌ریزی ارتش آزادیبخش خلق چین در خلیج فارس و عمان برای ایجاد پایگاه‌های نظامی را تکذیب کرده‌اند پنتاگون اشاره کرده که عمان، بحرین، عربستان سعودی، ایران و یمن در زمره کشورهایی هستند که چین به دنبال توسعه همکاری‌های نظامی خود با آنان است. اگرچه ارقام به وضوح نشان می‌دهند که کشورهای منطقه تسلیحات ساخت غرب را ترجیح می‌دهند مصادرات تسلیحات چین به آن کشورها نیز افزایش یافته است. چین در سالیان اخیر علاوه بر ارتقای توانایی‌های موشکی خود کشوری پیشرو در توسعه پهپادی محسوب می‌شود و به تدریج در حال ورود به بازار پهپادها با موتورهای تولید داخل کشور است. در ماه مارس گذشته، تولید کنندگان سعودی و چینی توافق نامه‌ای را امضا کردند تا اولین کارخانه تولید پهپاد چینی در عربستان سعودی افتتاح شود. کارشناسان در چین و خاورمیانه آکنون استدلال می‌کنند که میزان مشارکت در برخی از این جبهه‌ها تا کافی است و از کشور می‌خواهند تا قدرت ملی فراگیر تر افزایش یافته و با حضور سیاسی و امنیتی بیش‌تر تطبیق دهد. ذی معتقد است که جهان در حال «تغییرات بزرگی است که در طول یک قرن دیده نشده است.» او معتقد است با شرق رو به رشد و غرب رو به زوال است و باور دارد که «زمان و شتاب در کنار ما (چین) است.»

راه حل چین برای وضعیت امنیتی در خلیج فارس

همانند منازعه اسرائیل و فلسطین «مفهوم امنیتی جدید» چین هیچ جایگزین مناسبی برای بازارندگی یکپارچه ایالات متحده در خلیج فارس ارائه نمی‌دهد. چین تنها پیشنهاد میزبانی گفت‌وگوی چند جانبه بین ایران و کشورهای خلیج فارس را مطرح کرده است. در واقع، این طرح حتی نکات تازه‌ای نیست. شی چین پینگ در سخنرانی سال ۲۰۱۸ میلادی در هشتمین مجمع همکاری چین و کشورهای عربی (CASCF) ابتدا به طور علنی چارچوب امنیتی ایالات متحده را طرفین عرب را به چالش کشید. او ایده خود مبنی بر «امنیتی مشترک، جامع، همکاری و پایدار» را مطرح کرد. یک سال پس از آن وانگ یی با پیشنهاد یک مجمع منطقه‌ای برای گفتوگو (بر اساس پیشنهاد روسیه) در هفتادوچهارمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد آن را ملموس‌تر ساخت. چین معماری ایالات متحده را با دیدگاه خود در مورد «امنیت مشترک» مقایسه می‌کند. حمایت چین از شریک نامحدود خود یعنی روسیه در مورد حمله علیه اوکراین بی شباهت به حمایت آن کشور در قبال برنامه صلح آمیز هسته‌ای ایران نیست.

محسن کوهکن در گفت و گو با «آرمان ملی»:

وعده‌های غیر کارشناسی دلیل نارضایتی‌هاست

با مسائل اقتصادی برخورد عامیانه داریم | **به جای پردازش به شیوه‌ها آنها را اصلاح کنیم** | **باید از عینک‌های جناحی عبور کرد**

آرمان ملی: شرایط اقتصادی به گونه‌ای است که روز به روز باید بگوییم درباره ارز دیروز از نرخ تورم ماهانه از چنان شتابی برخوردار شده است که شاید در یکی دو دهه گذشته اینگونه نبوده است. از همه مهم‌تر نرخ اقلام مصرفی به گونه‌ای افزایش یافته است که یارانه معیشتی که هیچ، اگر یارانه‌ای دیگر را هم به مردم و به خصوص قشر آسیب‌پذیر جامعه اختصاص دهند، باز هم نمی‌توان قدرت خرید مردم را به چند ماه قبل باز گرداند. البته به نظر می‌رسد باید امیدوار بود. ابراهیم رئیسی به چین سفر کرده است و از قرار معلوم این سفر دستاوردهایی برای ایران خواهد داشت. واقعیت آن است که چین سهم مناسبی در اقتصاد ایران دارد و اگر بر این سهم افزوده شود، فشار کمتری بر مردم خواهد آمد. از سوی دیگر البته دولت می‌گوید مسیری را در پرونده هسته‌ای می‌پیماید که درست است و آمریکایی‌ها در خفا به تهران پیام می‌دهند که خواهان احیای برجام و بازگشت به توافق است. از سوی دیگر البته عراق هم اعلام کرده معافیت‌هایی برای خرید انرژی از تهران دریافت کرده است این مورد اگر اجرا شود می‌تواند امیدوار بود که در آینده با بازگشت به برجام شرایط مطلوب‌تر شود. «آرمان ملی» در ارتباط با شرایط اقتصادی با محسن کوهکن، فعال سیاسی اصولگرا و حامی دولت به گفت‌وگو پرداخته است. او هرچند شرایط فعلی را ناگوار نمی‌کند اما امیدوار است در ماه‌های آینده این شرایط بهبود یابد و معتقد است باید امیدوار بود.

۱۸ ماه از روی کار آمدن دولت گذشته است و اتفاق مثبتی نیفتاده و شرایط سخت‌تر شده است. چرا اینگونه شد و امیدها به بهبود شرایط اقتصادی کاهش یافته است؟

بنده در فضای مجازی در گروه‌های مختلف اعم از گروه‌های مسئولین تا گروه‌های مردمی و غیره حضور دارم. از رصد مطالب مختلف به نتایجی رسیده‌ام. اتفاقی افتاده که باید هر چه زودتر دولت و کارشناسان مستقل برای اصلاح آن ورود پیدا کنند. مدت‌هاست برای تحلیل مسائل اقتصادی گوش به یک سمت داده‌ایم و آن اینکه با افزایش قیمت و تورم روبه‌رو هستیم. اگر قرار است در معنای واقعی کلمه بررسی کنیم که وضعیت به چه صورت است و به چه سمتی حرکت می‌کنیم باید موفقیت‌ها را درست تبیین کنیم و شرایط را به درستی با مردم در میان بگذاریم. برای نمونه گفته می‌شود که دولت قبل فلان حد بدهی بر جای گذاشته که این دولت آن را پرداخت کرده